

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om växtförädlarrätt och vissa lagar som har samband med den

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att lagen om växtförädlarrätt och lagen om främjande av växtförädlingsverksamheten ändras. Dessutom föreslås att en lag om det privat- och offentlighetsrättsliga skydd i Finland som en av Europeiska gemenskapen beviljad växtförädlarrätt medför stiftas.

Lagen om växtförädlarrätt ändras så, att den motsvarar de nya bestämmelserna i konventionen för skydd av växtförädlingsprodukter. Organisationen för skydd av växtförädlarnas rättigheter (UPOV) godkände 1991 ett antal bestämmelser för stärkande av växtförädlarnas rättigheter att fogas till sin konvention för skydd av växtförädlingsprodukter. Den viktigaste ändringen består i att en jordbrukare som på sin lägenhet för eget bruk framställer utsäde av en skyddad sort är skyldig att till sortförädlaren, eller den

som förädlarrätten har övergått till, betala ersättning för detta utnyttjande av sorten.

Förslaget till lag om det privat- och offentlighetsrättsliga skydd i Finland som en av Europeiska gemenskapen beviljad växtförädlarrätt medför inbegriper att en sortägare som för sin sort har fått gemenskapens växtförädlarrätt får samma privat- och offentlighetsrättsliga skydd för sorten som beviljas ägaren till en nationellt skyddad sort.

Lagen om främjande av växtförädlingsverksamheten ändras så, att det krav på reciprocitet som gäller betalning av växtförädlingsavgift för en utländsk sort till förädlaren slopas.

Lagarna avses träda i kraft så snart som möjligt efter att de har antagits och blivit stadfästa.

ALLMÄN MOTIVERING

1. Nuläge

1.1. Lagstiftning

Lagen om växtförädlarrätt

Lagen om växtförädlarrätt (789/1992) trädde i kraft 1992. I den bestäms under vilka förutsättningar förädlaren av en ny växtsort på ansökan genom registrering kan få växtförädlarrätt för sorten i Finland. Registermyndigheten är växtsortsnämnden. Växtförädlarrätt kan beviljas för en sort som hör till ett växtsläkte eller en växtart vars odling eller import kan ha kommersiell betydelse i Finland. Genom förordningen om växtsläkter och växtarter som avses i lagen om växtförädlarrätt (905/1992) bestäms närmare om de växtsläkten och växtarter för vilkas sorter växtförädlarrätt kan beviljas.

I växtförädlarrätten ingår att andra än sortägaren inte utan ägarens samtycke yrkesmässigt får framställa och marknadsföra eller importera förökningsmaterial av sorten. Förädlarrätt kan beviljas den som har förädlat sorten i Finland eller den till vilken förädlarens rätt har övergått och en förädlare som är medborgare i ett land vilket är medlem i den internationella organisationen UPOV för skydd av nya växtsorter eller den till vilken förädlarens rätt har övergått.

Förädlarrätt kan beviljas för en sort som uppfyller vissa krav som gäller identifiering av sorten samt växtbeståndets enhetlighet och stabilitet. Sorten skall uppfylla ett nyhetskrav, men det förutsätts inte att odlings- eller bruksvärdet utreds. För en skyddad sort fastställs ett sortnamn.

Lagen upptar mycket detaljerade bestämmelser om ansökan om växtförädlarrätt och om behandling av ansökan, beviljande av rätten, rättens giltighet samt det privat- och offentligrättsliga skydd som sortägaren åtnjuter. Växtsortsnämnden för register över de sorter för vilka den har beviljat växtförädlarrätt.

UPOV-konventionen

År 1962 upprättades en konvention för skydd av växtförädlingsprodukter, och en internationell union för skydd av växtförä-

larnas rättigheter (UPOV) bildades. Sådana stater vilkas lagstiftning uppfyller de krav som anges i konventionen kan ansluta sig till unionen.

Konventionen har sedermera reviderats 1972, 1978 och senast 1991. Lagstiftningen i Finland har utarbetats så, att den motsvarar bestämmelserna i 1978 års konvention. Finland anslöt sig till unionen 1993.

I 1991 års konvention har förädlarrätten stärkts avsevärt. Med den nya konventionen införlivades skyldigheten att utvidga skaran av skyddade växtsläkten och växtarter till alla växtsläkten och växtarter. Konventionen ändrades så att växtförädlarrätten, utöver all produktion, saluföring och marknadsföring av förökningsmaterial, omfattar också bearbetning, import och export av förökningsmaterial samt lagring av sådant med tanke på de ovan nämnda syftena. Konventionen godkänner också arrangemang enligt vilka förädlaren kan få ersättning för skörd som producerats med hjälp av sorten, om han inte kan få en som skäligen betraktad ersättning för utnyttjande av förökningsmaterialet.

Enligt konventionen bör förädlaren ha rätt till ersättning också av jordbrukare som på lägenheten för eget bruk förökar en skyddad sort. Enligt konventionen har medlemsstaterna rätt att själva avgöra i vilken skäligen utsträckning och med hänsyn till förädlarens berättigade förmåner växtförädlarrätten skall begränsas så, att jordbrukaren när han odlar den egna lägenheten får använda sådant förökningsmaterial av en skyddad sort som framställts på lägenheten.

Konventionen innehåller också bestämmelser om sortägarens rättigheter i det fall att en annan förädlare har använt en skyddad sort för utveckling av en ny sort som skall skyddas så, att den nya sortens egenskaper i väsentlig mån baserar sig på den först skyddade sortens egenskaper.

UPOV-konventionen av år 1991 har trätt i kraft den 24 april 1998. Den nya konventionen har hittills ratificerats av sju stater, bland dem Danmark och Sverige. Av de europeiska stater som är medlemmar i UPOV-organisationen har Holland, Förenade kungariket, Danmark, Sverige, Ryssland och Tyskland gällande lagstiftning som baserar sig på den nya konventionen. I många andra

europiska länder som är medlemmar i organisationen bereds just nu sådan lagstiftning som är förenlig med den nya konventionen. I Estland, som inte är medlem i organisationen, har lagstiftning som baserar sig på den nya konventionen trätt i kraft nyligen.

EG-lagstiftningen

I Europeiska gemenskapen har rådets förordning (EG) nr 2100/94 om gemenskapens växtförädlarrätt antagits 1994. Förordningen har utarbetats i enlighet med UPOV-konventionen av år 1991. Enligt förordningen är gemenskapens växtförädlarrätt, som gemenskapens växtsortsmyndighet beviljar, i kraft i alla medlemsstater inom gemenskapen.

I alla medlemsstater inom gemenskapen, frånsett Luxemburg och Grekland, är en nationell växtförädlarrätt som är förenlig med UPOV-konventionen i kraft. Förädlaren har därmed möjlighet att ansöka antingen om nationell förädlarrätt eller om gemenskapens förädlarrätt.

I artikel 14 i rådets förordning samt, mera detaljerat, i kommissionens förordning (EG) nr 1768/95 ingår bestämmelser om jordbrukarens skyldighet att till sortförädlaren betala ersättning för användning för eget bruk av sådant utsäde av en skyddad sort som framställts på den egna lägenheten.

Enligt artikel 107 i rådets förordning skall medlemsstaterna vidta alla nödvändiga åtgärder för att säkerställa att bestämmelserna om överträdelse av den växtförädlarrätt som föreskrivs i den nationella lagstiftningen kan tillämpas också i sådana fall där gemenskapens växtförädlarrätt överträds.

Lagen om främjande av växtförädlingsverksamheten

Bestämmelser om främjande av den inhemska växtförädlingsverksamheten ingår i lagen om främjande av växtförädlingsverksamheten (896/1977). Enligt den tas växtförädlingsavgift ut till staten för utsäde av jordbruksväxter som säljs i handeln. Ingen avgift tas ut för försäljning av förökningsmaterial av trädgårdsväxter. Ett anslag som motsvarar de växtförädlingsavgifter som beräknas inflyta skall årligen tas in i statsbudgeten. Av anslaget beviljas sortförädlarna i stöd för främjande av växtförädlingsarbetet ett belopp som motsvarar det belopp av växtförädlingsavgift som in-

flutit för sorten. Växtförädlingsavgiftens storlek bestäms i lagen. Avgiften har senast höjts 1993.

Utgående från denna lag har växtförädlingsavgift alltfjämt tagits ut för gamla sorter, men nya sorter har kunnat omfattas av lagen om växtförädlarrätt. Jord- och skogsbruksministeriet kan, under förutsättning att reciprocitet råder, bevilja växtförädlingsstöd också till utländska växtförädlare. Ett reciprocitetsarrangemang är för närvarande i kraft när det gäller Sverige, Norge och Holland.

1.2. Praxis

Förädlarens rätt att välja och ansökan om växtförädlarrätt

Lagen om främjande av växtförädlingsverksamheten förblev till växtförädlarnas förfogande som en alternativ form för finansiering av växtförädlingen vid sidan av det nya systemet med växtförädlarrätt. Om förädlaren inte ansöker om växtförädlarrätt för en sortnyhet, tas i samband med försäljningen av förökningsmaterial av sorten ut en växtförädlingsavgift i enlighet med lagen om främjande av växtförädlingsverksamheten, och ett växtförädlingsstöd som motsvarar de influtna avgifterna betalas till förädlaren.

Detta alternativ har förädlarna inte utnyttjat. Växtförädlarrätt har sökts för alla sortnyheter som förädlats i Finland. Sammanlagt 180 ansökningar har lämnats in. Av dem gäller 70 jordbruksväxter, 20 trädgårdsväxter och 90 prydnadsväxter.

Med stöd av lagen om främjande av växtförädlingsverksamheten kan finansiering för förädling av trädgårdsväxter inte ordnas. Efter att lagen om växtförädlarrätt trätt i kraft har det kunnat konstateras att förädlingen av trädgårdsväxter har blivit livligare. På önskemål av de finländska trädgårds- och prydnadsväxtförädlarna har antalet arter som är skyddade utökats två gånger genom förordning. För närvarande kan växtförädlarrätt beviljas för växtsorter av sammanlagt 120 växtsläkten eller växtarter. Största delen av arterna är trädgårds- och prydnadsväxter.

Växtförädlarrättens ekonomiska betydelse

Året efter att Växtförädlingsanstalten (Boreal Växtförädling) inrättats var intäkterna av anstaltens affärsverksamhet ca 9,6 milj.

mk, varav de intäkter som royaltyn för sorter gav var 2,4 milj. mk, medan 7,2 milj. mk bestod av intäkter för försäljning av utsäde. Statens budgetfinansiering uppgick det året till 11,9 milj. mk. Under innevarande år, 1998, har 9,2 milj. mk i budgetfinansiering anvisats anstalten. Intäkterna av affärsverksamheten beräknas uppgå till 10,5 milj. mk. Royaltyintäkterna har stigit till 5,2 milj. mk.

Intäkterna från försäljning av utsäde av sorter har varit väsentligt mindre än man antog när anstalten inrättades. Orsaken är att jordbrukarna för att dra in på kostnaderna har börjat använda utsäde som förökats på lägenheten för eget bruk, och till följd av det har utsädesmarknaden minskat i motsvarande mån.

Beloppet av växtförädlingsavgifter som tas ut för Växtförädlingsanstaltens sorter enligt lagen om främjande av växtförädlingsverksamheten har på senare år varit ca 2 milj. mk årligen. Avgifterna bokförs dock inte som inkomst för Växtförädlingsanstalten utan går till statens kassa.

2. Propositionens mål och de viktigaste förslagen

2.1. Allmänt

Ett centralt mål för propositionen är att upprätthålla och främja den inhemska växtförädlingen. Den offentliga växtförädlingsfinansieringen har minskat avsevärt efter att anstalten inrättades. Detta innebär att finansieringen i allt högre grad måste skötas på marknadsvillkor. Detta bör genomföras med beaktande av den ovan relaterade utveckling som skett på den internationella utsädesmarknaden och i Finland så, att lagstiftningen om växtförädlarrätt i Finland ändras i enlighet med den reviderade konventionen (ÜPOV) för att motsvara den internationella utvecklingen inom branschen.

2.2. Upprätthållande och finansiering av den inhemska växtförädlingen

I Finland kan växtodlingen basera sig endast på odling av sådana arter som är lämpade för klimat- och växtförhållandena i Finland. Utsädesmarknaden i Finland är så liten att utländska växtförädlare inte förädlar sorter enbart med tanke på förhållandena i Finland utan strävar efter att koncentrera sig

på de stora marknaderna för vidsträckta odlingsområden. På annat håll står det alltså inte att få tillräckligt med utsäde av sorter som är lämpliga för förhållandena i Finland.

Efter att de finländska jordbrukarna väl blivit beroende av utländska sorter har de inga andra alternativ än att använda främmande sorter, trots att dessa inte är bäst lämpade för oss, och att dessutom betala till utlandet de växtförädlaravgifter som sortägarna fastställt. Eftersom utsäde av de sorter som odlas hos oss inte står att få annanstans är de inhemska sorterna viktiga också för upprätthållandet av utsädesförsörjningen. Det ligger alltså i första hand i jordbrukarnas intresse att stärka den finansiella basen för växtförädlingen. Från jordbrukarnas synpunkt är det ändamålsenligt att delta i insamlingen av sorträttsavgifter till den del jordbrukarna utnyttjar sorten i fråga och att på detta sätt koppla växtförädlarna till detta produktutvecklingsarbete som jordbrukarna själva utför. I sista hand ligger det i hela samhällets intresse att nya och bättre sorter snabbt sprids. På så sätt skulle jordbrukarna och industrin lika väl som konsumenterna dra nytta av satsningarna på sortförädling.

Riksdagens jord- och skogsbruksutskott har i sitt betänkande (JsUB 28/1992 rd) angående regeringens proposition med förslag till lag om handel med utsäde (RP 268/1992 rd), i samband med en hänvisning till de agro-ekologiska särdragen i Finland, ansett att trygkandet av verksamhetsbetingelserna för den inhemska växtförädlingen är avgörande med tanke på bevarandet av hela vår växtproduktion samt vidare, i sitt betänkande (JsUB 25/1993 rd) angående regeringens proposition med förslag till lagar om Växtförädlingsanstalten och om ändring av lagen om främjande av växtförädlingsverksamheten (RP 203/1993 rd), ansett att det är en central strävan att trygga bibehållandet av den inhemska växtförädlingen.

Till följd av att odlingsarealerna i Finland är små och användningen av certifikatutsäde är ytterst liten internationellt sett går det inte att finansiera en effektiv och konkurrenskraftig växtförädling tillräckligt genom den royalty som insamlas vid marknadsföringen av certifikatutsäde. Royaltybeloppet kan inte ökas genom att den genomsnittliga royaltynivån för certifikatutsäde höjs, eftersom det redan förekommer krav på en sänkning av priset på certifikatutsäde. Å andra sidan står royaltyn för en rätt liten andel av

priset på certifikatutsäde, och för att utsädespriset skall sänkas gäller det att försöka minska på alla delfaktorer som inverkar på priset.

Alla jordbrukare drar nytta av växtförädlingen, och det skulle vara skäligt att också de jordbrukare som kommer i åtnjutande av den nytta växtförädlingen ger, genom att som förökningsmaterial använda utsäde som förökats på den egna lägenheten av en sort som skyddats genom växtförädlarrätten, skulle delta i kostnaderna för utveckling av växtproduktionen.

För att en resultatatrik växtförädling skall upprätthållas med hjälp av ny förädlingsteknik krävs tillräckliga ekonomiska resurser. Detta förutsätter att förädlarrättslagstiftningen i Finland når upp till internationell nivå.

2.3. Gemenskapens växtförädlarrätt och dess bristande tillämplighet på främjandet av den inhemska växtförädlingen

Från den inhemska växtförädlingens synpunkt är det problematiskt att tillämpa Europeiska gemenskapens system för växtförädlarrätt, eftersom småbrukarna har befriats från skyldigheten att betala royalty för hemmaproducerat utsäde. I Finland skulle i praktiken bara en liten del av lägenheterna bli tvungna att bära kostnaderna för växtförädlingen, som är viktig för hela jordbruket. Europeiska gemenskapens lagstiftning om växtförädlarrätt skulle med andra ord, på grund av gårdsstrukturen i Finland, inte rikta sig jämbördigt till alla jordbrukare som drar nytta av sorterna.

De finländska förädlarnas intresse av att för sina sorter ansöka om det rättsskydd som Europeiska gemenskapens växtförädlarrätts-system medför är litet också därför att sorterna av de jordbruksväxter som förädlats i finländska förhållanden har en liten marknad inom Europeiska gemenskapen och därför att ett rättsskydd som omfattar hela Europeiska gemenskapen är många gånger dyrare än det nationella rättsskyddssystemet.

Av ovan nämnda skäl bör den nationella lagstiftningen om växtförädlarrätt vara sådan att gårdsstorleksstrukturen i Finland beaktas i bestämmelserna om uttag av royalty för hemmaproducerat utsäde. Målet är att bygga upp ett system som är så effektivt, jämlikt

och rättvist som möjligt med beaktande av nationella utgångspunkter.

2.4. Förslag

Lagstiftningen om växtförädlarrätt föreslås bli ändrad så att den motsvarar 1991 års UPOV-konvention. Lagen om växtförädlarrätt föreslås bli ändrad så, att jordbrukaren får rätt att föröka utsäde av en sort för eget bruk på lägenheten, men han är skyldig att betala sänkt royalty till förädlaren för utsäde som framställs och används på den egna lägenheten.

Eftersom jordbrukarna i större utsträckning än nu skulle delta i genomförandet av växtförädlarnas rättigheter, skulle också det kostnadstryck per kilogram utsäde som växtförädlarrättsavgiften innebär och volymfördelen börja fungera till godo för jordbrukarna också inom odlingen och bearbetningen av utsäde samt i utsädeshandeln. Det är fråga om en spiralformig uppåtgående rörelse, där ny nytta för odlaren genereras.

Om utsädeshandelns volym ökar fungerar också konkurrensen bättre, och förutsättningarna för att förändra kostnadstrukturen för utsäde och sänka utsädespriset skulle bli bättre. En sådan utveckling skulle öka den konkurrenskraft i fråga om kvaliteten och priset som odlingen i Finland har.

Det föreslagna systemet är ägnat att öka användningen av certifikatutsäde på lägenheterna. Systemet beskrivs längre fram.

2.5. Ersättning för användning av hemmaproducerat utsäde

Storleken av royaltyn för användning av hemmaproducerat utsäde bestäms i enlighet med en princip som föreslås bli inskriven i lagen genom avtal mellan förädlare och producenter eller mellan organisationer som representerar dem. För den händelse att inget avtal kan nås bör till lagen fogas en bestämmelse om ersättningens storlek. Den storlek som föreslås i dessa fall är 50 procent av den avgift som ingår i utsädespriset.

Med anledning av att den ersättning som jordbrukarna betalar bör vara väsentligt mindre än den royalty som ingår i utsädespriset förutsätter en överenskommelse om den ersättning jordbrukarna skall betala att jordbrukarna och förädlarna diskuterar både storleken av ersättningen för användning av

hemmaproducerat utsäde och storleken av den ersättning som ingår i utsädespriset.

2.6. Royalty för användning av hemmaproducerat utsäde

När systemet för uttag av ersättning hos jordbrukarna skapas skall man beakta att förädlarrätten är en privaträttslig rätt. Avgiftsuttaget är något som förädlaren skall sköta. Staten uppbär inte avgifterna. Uttaget av ersättning, avgift, för hemmaproducerat utsäde förutsätter att man utreder odlingsarealerna per lägenhet för olika sorter och beskaffenheten hos det utsäde som använts till sådden. Detta bör ske enkelt och effektivt så, att inga överflödiga blanketter behöver fyllas i och behandlas.

Uppbörderna har planerats bli ordnad så, att uppgifterna om odling av hemmaproducerat utsäde samlas in samtidigt med jordbrukarnas uppgifter för ansökan om stöd som gäller åkerbruket. Jord- och skogsbruksministeriet meddelar anvisningar om förfarandet. De uppgifter som nu samlas in med tanke på utbetalningen av stöd gäller de arter och sorter som odlas samt odlingsarealen. Som tilläggsuppgift för konstaterande av jordbrukarens betalningsskyldighet skulle det vara nödvändigt att veta om jordbrukaren har använt köpt eller hemmaproducerat utsäde.

Meningen är att uppgifterna skall samlas in och bearbetas vid jord- och skogsbruksministeriets informationstjänstcentral, så att de får den form som behövs vid uppbörden, och sedan skickas till Siemenkauppiaitten Yhdistys, som sköter avgiftsuppbörden för förädlarnas räkning. Föreningen skall ingå avtal om detta med informationstjänstcentralen.

De registerkostnader som uppkommer genom insamlingen och behandlingen av uppgifter har bedömts vara några tiotusentals mark. Uppbördskostnaderna uppgår till uppskattningsvis 1 milj. mk.

3. Propositionens ekonomiska verkningar

3.1. Allmänt

Syftet med propositionen är att trygga kontinuiteten och finansieringsmöjligheterna för den inhemska växtförädlingen och den

övriga växtförädling som riktar sig till Finlands förhållanden. Propositionens ekonomiska verkningar måste bedömas som inverkan på finansieringen av den inhemska växtförädlingen. Växtförädlingsverksamhetens främjande och utsädesförsörjningens utveckling medför att jordbrukets växtproduktion förbättras direkt, och livsmedelsproduktionen indirekt, med avseende på nivån och kvaliteten. Å andra sidan medför förslaget att kostnaderna för växtproduktionen ökar.

3.2. Inverkan på finansieringen av den inhemska växtförädlingen

Förädling av jordbruksväxter bedrivs i Finland av Växtförädlingsanstalten, som är en nettobudgeterad statlig inrättning som utövar växtförädling som affärsverksamhet. Dess finansiering består av a) ett anslag som beviljas i statsbudgeten, b) royaltyinkomster för sorterna och c) inkomster från försäljning av utsäde. Till följd av att andelen certifikatutsäde när det gäller det spannmålsutsäde som används till sådd är bara ungefär en fjärdedel, medan det hemmaproducerade utsädet står för tre fjärdedelar, är de intäkter som anstalten får på marknaden mycket låga. Statens utgifter för att upprätthålla anstalten är ca 6—7 milj. mk årligen.

De inhemska royaltyintäkterna för anstaltens sorter är för närvarande (1997) 2,1 milj. mk. För 1998 har 4 milj. mk i inhemska royaltyintäkter budgeterats. Nettointäkten av de ersättningar för användning av hemmaproducerat utsäde som avses i lagförslaget är mycket anspråkslös under de första åren då lagen tillämpas, uppskattningsvis 2 milj. mk, och den väntas inom 5—7 år stiga till ca 10 milj. mk. För Växtförädlingsanstaltens vidkommande är motsvarande tal kanske 0—1 milj. mk under de första åren och senare 5 milj. mk.

3.3. Statsekonomiska verkningar

Om propositionen godkänns minskar den press på statsekonomin som upprätthållandet av Växtförädlingsanstalten innebär.

3.4. Ekonomisk nytta för jordbruket och livsmedelsproduktionen

Den ökning av sorternas odlingsvärde som växtförädlingen medför beräknas allmänt

vara ca 0,5—1 procent av skördens värde varje år, vilket uttryckt i pengar är ca 50—100 milj. mk. Dessutom medför kvalitetsförbättringarna nytta för den processerande livsmedelsindustrin och för konsumenterna. Ökningen av odlingsvärdet uppnås dock bara under förutsättning att de nya sorterna snabbt börjar odlas. Om propositionen godkänns innebär det att nya sorter snabbare börjar odlas. Utnyttjandet av certifikatutsäde uttrycker indirekt denna spridningshastighet. Eftersom nyttjandegraden i Finland har varit ca 20 procent kan man uppskatta att mindre än en fjärdedel av den potentiella odlarnytan har realiserats. Om propositionen godkänns kommer nyttjandegraden enligt bedömningar snabbt att stiga till åtminstone 50 procent, varvid också den årliga odlarnytan fördubblas från nuvarande nivå. Uttryckt i pengar innebär detta för jordbruket och hela samhällsekonomin att inkomsterna ökar med över 20 milj. mk varje år. Propositionens ekonomiska verkningar i fråga om samhällsekonomin och livsmedelsproduktionen bedöms vara betydande. När förhållandet mellan kostnader och nytta för jordbruket bedöms blir propositionens verkningar synnerligen omfattande.

3.5. Kostnader för jordbruket

Kostnaderna för växtodlingen beräknas stiga med i genomsnitt 20 mk per hektar på gårdsnivå. Beloppet av de totala kostnaderna är lika stort som den inkomstökning som växtförädlingen får, och det skulle därmed inom 5—7 år kunna stiga till ca 10 milj. mk per år.

4. Beredningen av propositionen

Lagförslaget har beretts som tjänsteuppdrag vid jord- och skogsbruksministeriet. I beredningen har under ministeriets ledning deltagit en arbetsgrupp där Boreal Växtförädling, Kesko Ab samt Centralförbundet för lant- och skogsbruksproducenter MTK har varit representerade.

Utlåtande om förslaget har givits av MTK, Svenska lantbruksproducenternas centralförbund (SLC), Siemenkauppiaitten Yhdistys ry, jord- och skogsbruksministeriets informationstjänstcentral, Handelsträdgårdsförbundet rf, Frukt- och Bärödlarnas förbund rf samt Taimistoviljelijät - Plantskoleödlarna ry.

MTK meddelar i sitt utlåtande att förbun-

det anser att den inhemska växtförädlingen är ytterst viktig med tanke på jordbrukets konkurrenskraft och att en förbättring av växtförädlingens verksamhetsmöjligheter genom ökade ekonomiska resurser förutsätter att man samtidigt säkerställer att budgetfinansieringen fortgår på nuvarande nivå. MTK konstaterar att propositionen anger ramar för ett jämlikt uttag i Finlands förhållanden av den växtförädlarrättsavgift som UPOV-konventionen förutsätter och att den skapar förutsättningar för tilläggsfinansiering av förädlingen och därmed för utveckling av växtodlingens konkurrenskraft.

SLC understöder inte förslaget, men meddelar att förbundet anser att det är viktigt att tillräckligt med medel anvisas för växtförädlingen i Finland.

Handelsträdgårdsförbundet fäster i sitt utlåtande uppmärksamhet vid en detalj och vid ikraftträdelsebestämelsen samt vid att lagen inte bör tillämpas retroaktivt.

Siemenkauppiaitten Yhdistys ry stöder i sitt utlåtande tanken på att växtförädlarrätten utsträcks att gälla hemmaproducerat utsäde. Föreningen konstaterar att den föreslagna lagen inte åstadkommer någon snabb förbättring i finansieringen av förädlingsverksamheten, eftersom lagen inte kommer att gälla oskyddade sorter.

I fråga om uppbörden av ersättningar hos jordbrukarna konstaterar föreningen att den inte nödvändigtvis själv kommer att fakturera ersättningarna utan kan komma att köpa tjänsten av något företag som specialiserat sig på fakturering. Föreningen meddelar att den under 1997 har omorganiserat sig; en växtförädlingssektion har inrättats den 12 januari 1998. Föreningen har genom sektionens försorg och på uppdrag av växtförädlarna förberett sig inför att utifrån UPOV:s och EU:s principer förhandla med jordbrukarparten om storleken på ersättningen för hemmaproducerat utsäde så, att avgiften är väsentligt lägre än den allmänna royaltyn för certifikatutsäde, men utgör minst hälften av den.

5. Andra omständigheter som inverkat på propositionens innehåll

5.1. Samband med andra propositioner

Avsikten är att till riksdagen separat avlåta en proposition med förslag till lag om ändring av lagen om landsbygdsnäringsregistret,

där det föreslås att vissa bestämmelser i lagen som gäller utlämnande och hemlighållande av uppgifter ändras. Den i propositionen nämnda propositionen och denna proposition har dock uppgjorts så, att de kan behandlas och att de lagar som föreslås i dem kan träda i kraft oberoende av varandra.

5.2. WTO/TRIPS-avtalet

Enligt det TRIPS-avtal (avtal om handelsrelaterade aspekter av immaterialrätter, FördrS 4—5/95) som ingår i avtalet om Världshandelsorganisationen (WTO) skall de stater som förbundit sig till avtalet föreskriva om skydd för växtsorter, antingen genom patent eller genom ett effektivt system som skapats särskilt för ändamålet eller genom kombinationer av dem. Många av medlemsstaterna i UPOV anser att den växtförädlarrätt som baserar sig på UPOV-konventionen är ett sådant effektivt rättsskydd "sui generis" som TRIPS-avtalet avser. UPOV kan inte besluta ensidigt om detta. Beslutet fattas av TRIPS-rådet. Det har ännu inte tagit ställning till frågan.

Enligt 2 § lagen om växtförädlarrätt kan växtförädlarrätt beviljas för en växtsort som hör till ett växtsläkte eller en växtart vars odling eller import kan ha kommersiell betydelse i Finland. Dessa växtsläkten och växtarter uppräknas i en förordning. Det kan anses vara en omstridd fråga om ett skyddssystem som gäller endast vissa växtsläkten eller växtarter uppfyller det krav på ett tillräckligt effektivt system som avses i TRIPS-

avtalet. UPOV-konventionen av år 1991 föresätter att medlemsstaterna i princip beviljar rättsskydd för sorter av alla växtarter och växtsläkten.

Enligt TRIPS-avtalet, som är bindande för Finland, skall en part som anslutit sig till avtalet iakttä den s.k. principen om nationellt bemötande i fråga om växtförädlare från de andra fördragsslutande staterna. Detta innebär att växtförädlarrätt skall beviljas växtförädlare från länder som anslutit sig till avtalet. Den gällande lagen uppfyller inte detta krav.

5.3. Skydd i medlemsstaterna för den växtförädlarrätt som Europeiska gemenskapen beviljat

Enligt rådets förordning om gemenskapens växtförädlarrätt skall medlemsstaterna vidta alla åtgärder som behövs för att de bestämmelser om överträdelse av växtförädlarrätten som ingår i den nationella lagstiftningen skall kunna tillämpas också i sådana fall där gemenskapens växtförädlarrätt överträds. Enligt förordningen bör de nationella domstolarna tillämpa nationell rätt i fråga om ersättningsanspråken.

6. Tillträde till UPOV-konventionen av år 1991

Avsikten är att Finland skall tillträda 1991 års UPOV-konvention så snart som lagförslagen har godkänts och lagarna har trätt i kraft. Tillträdet sker genom anmälan till UPOV-organisationen.

DETALJMOTIVERING

1. Lagförslagen

1.1. Lag om växtförädlarrätt

2 §. *Tillämpningsområde.* Bestämmelsen föreslås bli upphävd, eftersom det i UPOV-konventionen av år 1991, nedan konventionen, anges att de medlemmar som tillträtt konventionen är skyldiga att utvidga kretsen av växtsläkten och växtarter som skyddet gäller till samtliga växtsläkten och växtarter. Upphävandet av bestämmelsen medför också att den med stöd av bestämmelsen utfärdade

förordningen om växtsläkten och växtarter som avses i lagen om växtförädlarrätt upphävs.

3 §. *Villkor som gäller förädlare.* Enligt den princip om nationellt bemötande som ingår i konventionen skall de länder som är medlemmar i organisationen bevilja rätten till medborgare i medlemsländerna samt till personer som har sin bostadsort eller ett registrerat verksamhetsställe i något av organisationens medlemsländer. WTO/TRIPS-avtalet utsträcker kravet på nationellt bemötande till de stater som är medlemmar i

WTO.

Enligt gällande lag kan växtförädlarrätt fås, utom för en sort som uppkommit som resultat av förädlingsarbete, också för en sort vars uppkomst inte har förutsatt något egentligt förädlingsarbete. Med sortförädlare avses alltså i denna lag inte enbart den som utfört förädlingsarbete utan också den som upptäckt en ny sort. En sort som är föremål för rättsskydd måste dock uppfylla kraven på sortens särskiljbarhet, växtbeståndets enhetlighet och kännetecknens stabilitet. Enligt lagförslaget är upptäckten av en ny sort inte en tillräcklig förutsättning för erhållande av rättsskydd. Erhållandet av rättsskydd förutsätter antingen egentligt förädlingsarbete eller vidareutveckling av en upptäckt.

4 §. *Villkor som gäller sorter.* Villkoren för erhållande av växtförädlarrätt är följande: 1) sorten är särskiljbar från andra kända sorter, 2) växtbeståndet är enhetligt och 3) kännetecknen är beständiga. Det villkor som gäller särskiljbarhet bör uppfyllas innan ansökan lämnas in. En sort skall kunna särskiljas tydligt från andra kända sorter. Den föreslagna bestämmelsen upptar emellertid inte längre, såsom i gällande lag, uttrycket "genom minst ett viktigt kännetecken". Med det uttryck som gäller det viktiga kännetecknet avses ett kännetecken som är viktigt med tanke på särskiljbarheten. Myndigheten kan basera sitt avgörande på flera kännetecken som är väsentliga för särskiljbarheten.

Enligt 12 § kan prioritetstid för ansökan fås så, att om sortägaren tidigare har ansökt om växtförädlarrätt i någon av medlemsstaterna inom unionen skall registreringsansökan, om den görs inom tolv månader från den dag då den tidigare ansökan lämnades in (*prioritetstid*), anses ha blivit gjord samtidigt i Finland. Lagrummet föreslås bli ändrat så, att kravet på särskiljbarhet bör uppfyllas vid den tidpunkt räknat från vilken prioritet för ansökan söks.

5 §. *Nyhetskrav.* Enligt gällande lag får växtförädlarrätt inte beviljas, om odlingsmaterial av sorten med sortägarens samtycke har bjudits ut eller marknadsförts i Finland innan ansökan lämnades in eller utomlands under en längre tid än vad som bestäms genom lag. Enligt förslaget får sorten marknadsföras här i ett år innan ansökan lämnas in, utan att det utgör ett hinder för erhållande av rätten.

Enligt 1978 års UPOV-konvention hade medlemsstaterna tillfälle att i lagstiftningen

inbegripa en ettårig nyhetsfrist, en s.k. *grace period*, som gäller bedömning av nyhetskravet. I gällande lag tillåts denna möjlighet inte. I konventionen ingår denna skyldighet som är bindande för medlemsstaterna.

Enligt lagförslaget uppkommer ett hinder mot beviljande av rätten, om förökningsmaterial eller skörd har sålts "i det uttryckliga syftet att utnyttja sorten". Enligt lagförslaget utgör enbart utbudande - till skillnad från vad som bestäms i gällande lag - inget nyhetshinder. Det är först när en försäljningsåtgärd vidtas i det uttryckliga syftet att utnyttja sorten som ett nyhetshinder uppkommer. När man avgör om det är fråga om sådant uttryckligt utnyttjande av förökningsmaterial eller skörd av en sort som medför ett nyhetshinder är åtgärdens syfte väsentligt. Exempelvis försäljning av förökningsmaterial eller skörd som fås vid försöksodling utgör inget hinder mot att bevilja rätten, eftersom det omedelbara syftet med försöksodlingen inte är att uttryckligen utnyttja förökningsmaterial eller skörd av sorten.

6 §. *Växtförädlarrättens innehåll.* Paragrafrubriken föreslås bli ändrad. I gällande lag lyder rubriken Skyddade sorter. Paragrafen innehåller bestämmelser om växtförädlarrättens innehåll. En bestämmelse om detta föreslås bli fogad till lagen i den form konventionen förutsätter.

6 a §. *Växtförädlarrättens omfattning.* På grund av det krav som gäller rättssäkerheten för systemet med växtförädlarrätt skall växtförädlarrätten utsträckas också till växter som inte skiljer sig tydligt från registrerade sorter. Enligt 8 § i gällande lag behövs sortägarens samtycke för yrkesmässig framställning, import eller marknadsföring av härledda sorter. Enligt en övergångsbestämmelse i lagen träder detta lagrum dock i kraft först vid en tidpunkt som bestäms genom förordning. Förordningen har inte givits.

Enligt konventionen bör medlemsländerna införliva bestämmelsen om avledda sorter med sin lagstiftning. Växtförädlarrätten gäller också växtsorter som kan framställas endast genom upprepad användning av en skyddad sort (hybrider).

6 b §. *Inskränkningar av växtförädlarrätten.* Enligt konventionen bör växtförädlarrätten begränsas så, att den inte hindrar att en sort används i åtgärder av privat natur och utan kommersiellt syfte eller i experiment-syfte.

Växtförädlingsverksamheten baserar sig

alltid på utnyttjande av befintligt sortmaterial. Till de väsentliga principerna i växtförädlarrättslagstiftningen hör att förädlarna fritt får använda andras skyddade sorter i förädlingsarbetet. Den FAO-konvention som gäller genresurser (International Undertaking on Plant Genetic Resources) innehåller också en bestämmelse om detta. Växtförädlarrätten begränsar alltså inte åtgärder som vidtas i syfte att förädla, upptäcka och utveckla andra sorter. Utnyttjandet av resultaten av dessa åtgärder begränsas däremot i enlighet med 6 §. Det jordbruksundantag som föreslås i 6 c § innebär också en inskränkning av växtförädlarrätten, om vilken bestäms i 6 §.

6 c §. *Rätt till odling av en skyddad sort och skyldighet att betala ersättning för det.* Jordbrukaren har enligt gällande lag rätt att på sin egen lägenhet för växtproduktion använda sådant förökningsmaterial av en skyddad sort som förökats på den egna lägenheten. Förädlarrätten har ju gällt enbart yrkesmässigt utnyttjande av förökningsmaterial samt yrkesmässig framställning och marknadsföring av utsäde. Med hänvisning till den allmänna motiveringen föreslås detta jordbruksundantag ("farmer's privilege") bli avsevärt begränsat.

En medlemsstat som tillträtt konventionen kan i fråga om inskränkningar av växtförädlarrätten bestämma att jordbrukaren har rätt att använda hemmaproducerat utsäde för produktion på den egna lägenheten, dock förutsatt att jordbrukaren betalar en skälig ersättning för detta. Ersättningen bör vara klart mindre än royaltyn för köpt utsäde. När konventionen bereddes godkändes en resolution enligt vilken konventionsbestämmelsen om användning av hemmaproducerat utsäde inte bör tillämpas i större utsträckning än gällande praxis.

För att uppbördskostnaderna inte skall bli oskäligt stora i förhållande till den ersättning som tas ut föreslås att jordbrukare som i sin besittning har en åkerareal som är mindre än 10 hektar inte skall vara skyldiga att betala någon som helst ersättning till sortägaren för användning av hemmaproducerat utsäde. För potatis gäller betalningsskyldigheten när arealen är större än 2 hektar, men för tidig potatis under täckmaterial är gränsen 1 hektar.

Det föreslås att beslutet om ersättningens storlek fattas genom en överenskommelse mellan representanter för producenterna och för förädlarna. I detta syfte har representanter för förädlarna hösten 1997 inrättat en

växtförädlarsektion inom Siemenkauppiaitten Yhdistys. Meningen är att sektionen skall förhandla med jordbruksproducentorganisationerna om ersättningsfrågan. Ersättningsbestämmelserna skulle kunna formuleras på samma sätt som i vissa andra medlemsstater, så att storleken bestäms i omvänd proportion till användningen av certifikatutsäde, varvid användningen av certifikatutsäde skulle främjas.

Om inget avtal har ingåtts eller avtalet inte tillämpas, föreslås jordbrukarna vara skyldiga att till sortägaren betala en ersättning som är 50 procent av den summa som tas ut vid marknadsföringen av certifierat förökningsmaterial av sorten.

6 d §. *Skyldighet att lämna uppgifter om odling av sorten.* Det är förädlarens sak att uppbära de ersättningar som jordbrukarna skall betala. Staten uppbär inte avgifterna. För att det planerade systemet skall fungera förutsätts det att sortägaren till sitt förfogande har de uppgifter som behövs för att betalningsskyldigheten skall kunna konstateras. Uppgiftsinsamlingen bör kunna organiseras så enkelt som möjligt, men å andra sidan tillräckligt effektivt. I den allmänna motiveringen redogörs för hur uppbörden av ersättningar har planerats bli ordnad. Det är nödvändigt att till lagen foga en bestämmelse om skyldigheten att lämna de uppgifter som behövs vid uppbörden av ersättning.

6 e §. *Konsumtion av växtförädlarrätten.* Till lagen föreslås bli fogad en bestämmelse om konsumtion av rätten. Enligt huvudregeln i immaterialrätten täcker rättsskyddet endast den första överlåtelsen av en skyddad produkt. Efter det är rättsskyddet konsumerat. Att rätten konsumeras innebär i fråga om växtförädlarrätten att den som har köpt förökningsmaterial och för det betalt den ersättning som förädlaren kräver, royalty, är berättigad att sälja förökningsmaterialet vidare utan ersättningsskyldighet. Om och när sådant förökningsmaterial används för framställning av förökningsmaterial återinträder växtförädlarrätten och gäller igen det nya förökningsmaterialet.

Rätten konsumeras inte heller, om sådant material av en sort som kan användas till förökning av sorten exporteras till en stat som inte skyddar sorter av arten eller släktet i fråga. Om ett för export avsett material är avsett för slutlig förbrukning, konsumeras växtförädlarrätten dock redan i det skede då

det för export avsedda materialet säljs.

8 §. *Användning av sort vid förädlingsarbete.* Bestämmelsen föreslås bli upphävd, eftersom avsikten är att föreskriva om bestämmelsens innehåll i den nya 6 a § och i den nya 6 b § 1 mom. 3 punkten.

12 §. *Prioritetstid.* Enligt gällande lag beviljas prioritetstid från den dag då sortägaren har ansökt om förädlarrätt i någon av unionens medlemsstater. Konventionen kan tillträdas av stater samt av mellanstatliga organisationer. Prioritetstiden skall räknas från den dag då ansökan har gjorts inom en medlems territorium. Bestämmelsen om prioritetstid bör ändras på det sätt som konventionen förutsätter.

18 §. *Undersökning av sort.* Registrering av växtförädlarrätt för en sort kan ske först när det vid en undersökning av växtmaterial av sorten har utretts om sorten uppfyller de villkor som nämns i 4 §. I undersökningen skall det därmed utredas om sorten uppfyller kraven på särskiljbarhet för sorten, växtbeståndets enhetlighet och kännetecknens stabilitet. Växsortsnämnden skall ordna denna undersökning. Den kan dock besluta att undersökningen skall företas bara delvis eller att den inte behöver företas om sorten har undersökts tidigare. I konventionen har detta inte bestämts, men mellan medlemsstaterna råder enighet om att myndigheten under vissa förutsättningar kan godkänna också en undersökning som utförts av någon annan än myndigheten.

5 kap. Växtförädlarrättens giltighet samt användning och ändring av sortnamn

Kapitelrubriken föreslås bli ändrad så att den motsvarar kapitlets ändrade innehåll.

21 §. *Giltighetstid.* I den gällande lagen bestäms att växtförädlarrätten genom betalning av årsavgifter kan hållas i kraft 20 år räknat från ingången av året efter det då beslutet fattades. Enligt konventionen skall giltighetstiden vara minst 20 år, i fråga om träd och vin minst 25 år, räknat från den nämnda dagen. I Europeiska gemenskapens växtförädlarrätt är den giltighetstid till vilken det hänvisas ovan 25 år, medan den är 30 år för potatis, träd och vin. Giltighetstiderna föreslås bli förlängda så, att den allmänna giltighetstidens längd är 25 år; för potatis, träd och vin dock 30 år.

22 a §. *Upphävande och ändring av sort-*

namn. Registermyndigheten skall fastställa namnet på en skyddad sort. Eftersom bedömningen av förutsättningarna för godkännande av ett föreslaget sortnamn inte alltid kan ske på det sätt som lagen förutsätter, är det ändamålsenligt att senare kunna ändra sortnamnet om det visar sig antingen att villkoren för godkännande inte har uppfyllts vid registreringen av sortnamnet eller att omständigheterna senare har förändrats så, att villkoren för godkännande av sortnamnet inte längre skulle uppfyllas.

I 1 mom. 1 punkten föreslås att om sortnamnet har registrerats i strid med denna lag och hindret mot registrering kvarstår skall växsortsnämnden registrera ett nytt namn för sorten. Härvid avses sortnamnsförslag som inte borde ha godkänts för att något eller några registreringshinder som nämns i 11 § inte har observerats. Registreringen av ett nytt sortnamn förutsätter dessutom att registreringshindret kvarstår också när det nya sortnamnet registreras.

I 1 mom. 2 punkten föreslås att det nya namnet registreras också i sådana fall att det registrerade namnet vid registreringsstillfället inte har stridit mot bestämmelserna, men att det till följd av att omständigheterna förändrats senare konstateras att namnet strider mot bestämmelserna.

23 §. *Licens.* Växtförädlarrätten gäller all framställning av förökningsmaterial av en skyddad sort, också annat än yrkesmässigt sådan. Det föreslås att ordet "yrkesmässigt" i den gällande bestämmelsen om licens slopas.

27 §. *Ogiltigförklaring.* Den föreslagna bestämmelsen grundar sig på artikel 21 i konventionen, där det ingår en uttömmande uppräknning av de omständigheter på grundval av vilka växtförädlarrätten bör förklaras ogiltig.

Grunderna för ogiltigförklaring kan karakteriseras genom konstaterandet att sorten på grund av avsaknad av registreringsförutsättningar aldrig borde ha registrerats, dvs. ogiltigförklaringen förutsätter att beviljandet av rätten har grundat sig på oriktiga premisser. Den rättsverkan som en ogiltigförklaring har bör i princip bedömas så att rätten aldrig beviljats, dvs. ogiltigförklaringen har retroaktiv verkan.

Enligt första punkten i den föreslagna bestämmelsen är den omständigheten att villkoren för sortens särskiljbarhet eller nyhet inte har uppfyllts på ansökningsdagen eller,

om prioritet beviljats, på den dag då prioritet beviljats en grund för ogiltigförklaring.

Avsaknad av sådana förutsättningar som gäller sortens enhetlighet eller stabilitet är däremot, enligt andra punkten, en grund för ogiltigförklaring endast om de uppgifter som sökanden har lämnat in till myndigheten är avgörande, väsentliga, för växtsortsnämndens beslut om registrering. Att sökanden när han lämnat in uppgifterna visat uppsåtlighet utgör dock ingen förutsättning.

Tredje punkten i den föreslagna bestämmelsen beror på den bestämmelse (artikel 92) i rådets förordning om gemenskapens växtförädlarrätt som gäller förbud mot dubbelt skydd.

Fjärde punkten gäller grunderna för ogiltigförklaring i sådana fall som hänför sig till sökandens person eller till den till vilken sökandens rätt har övergått. Om någon annan än sökanden har bättre rätt till en sort ogiltigförklaras växtförädlarrätten, förutsatt att den som har bättre rätt inte har visat att han har bättre rätt till sorten än sökanden. Bestämmelsen blir tillämplig också om det visar sig att den som ansökt om växtförädlarrätt inte uppfyller de villkor beträffande medborgarskap som ingår i 3 §.

28 §. *Förverkande.* Den föreslagna bestämmelsen har utarbetats i enlighet med motsvarande bestämmelse i konventionen.

31 a §. *Jordbrukarens ersättningskyldighet i vissa fall.* Till lagen bör, för att iakttagandet av den skall effektiviseras, fogas bestämmelser för den händelse att jordbrukaren försummar den skyldighet som avses i 6 c §. Enligt förslaget skall ersättning dömas för försummelse. Ersättningsbeloppet föreslås för enhetlighetens skull bli fastställt enligt bestämmelserna om Europeiska gemenskapens växtförädlarrätt (kommissionens förordning (EG) nr 1768/95). Skada som åsamkats uppsåtligen eller av oaktsamhet bör gottgöras. Upprepade avsiktliga försummelser höjer ersättningsbeloppet.

34 a §. *Underlåtenhet att iaktta skyldigheten att lämna uppgifter om odling av sorten.* Till lagen föreslås bli fogad en bestämmelse enligt vilken jordbrukaren eller den som bearbetar förökningsmaterial skall dömas till böter, om de uppsåtligt eller av oaktsamhet försummar att tillhandahålla de uppgifter som föreskrivs i 6 d § och som gäller odlingen av sorten och behövs för konstaterande av betalningsskyldigheten.

I kraftträdelsebestämmelsen. Lagen avses

träda i kraft så snart som möjligt efter att riksdagen har antagit den. Huvudregeln är att lagen bör tillämpas på sorter som har registrerats eller för vilka registrering har sökts innan lagen trätt i kraft. Inom immaterialrätten iaktas allmänt principen att en ny lag tillämpas på tidigare beviljade rättigheter. Den nya lagen gäller alltså i princip sådan växtförädlarrätt som har sökts och beviljats innan lagen trätt i kraft. Vissa undantag från denna regel föreslås:

1) I verksamhet som har inletts innan lagen trätt i kraft och för vilken rättsinnehavarens samtycke då inte behövdes kan det inte ingripas med åberopande av den nya lagen, inte heller i avtalsrättigheter som har förvärvats innan lagen trätt i kraft. Den nya lagen ändrar alltså inte ingångna avtal. Syftet med bestämmelsen är att skydda tredje mans intresse.

2) Den nya lagen bör inte gälla växtmaterial som har släppts ut på marknaden under den tidigare lagens giltighetstid. Med tanke på tredje mans intresse bör det föreskrivas att en rätt som har konsumerats i enlighet med den tidigare lagen inte kan återinträda på grundval av undantagsbestämmelsen i 6 e §.

3) Frågan om upphävande av registrering av en sort som registrerats innan lagen trätt i kraft skall avgöras i enlighet med den tidigare lagen. Innehavaren av förädlarrätt bör kunna lita på att de ändrade bestämmelserna inte kan utgöra någon grund för hävning av en rätt som har registrerats lagenligt.

4) Den som innan lagen trädde i kraft har börjat använda växtmaterial på ett sätt som enligt den tidigare lagen inte krävde rättsinnehavarens samtycke får fortsätta med den planerade verksamheten i nödvändig och sedvanlig utsträckning, dock i högst fem års tid från det lagen trädde i kraft. Samma rätt tillkommer den som har vidtagit väsentliga förberedelser för utnyttjande av en sort.

Innehavaren av växtförädlarrätt kan alltså inte åberopa den nya lagen t.ex. mot den som har börjat framställa/odla en väsentligt avledd sort. Den planerade verksamheten får dock inte fortgå längre än vad som är nödvändigt och sedvanligt. I ingen händelse får verksamheten fortgå längre än fem år. Samma rätt tillkommer den som innan lagen trädde i kraft har vidtagit väsentliga åtgärder för utnyttjande av en sort, t.ex. ingått avtal om att importera sådana frukter som undantagsbestämmelserna i 6 e § 2 punkten gäller.

Den föreslagna bestämmelsen gäller således endast sådana fall där sortägarens uttryckliga samtycke behövs, enligt den nya lagen. Denna övergångsbestämmelse tillämpas alltså inte på jordbrukare, eftersom användningen av hemmaproducerat utsäde inte kräver samtycke av den som innehar äganderätten till sorten. Bestämmelsen i 6 c § 2 mom. tillämpas inte på jordbrukare som fortsätter att utnyttja en sort i enlighet med 1 mom. i samma bestämmelse, om de innan bestämmelsen trädde i kraft har utnyttjat denna sort för ändamål enligt 1 mom. utan att betala ersättning till sortägaren. Denna bestämmelse tillämpas i två växtperioder efter att den trätt i kraft.

5) Om ansökan gäller en sort som hör till en art för vilken rätt inte kunde beviljas enligt den äldre lagen, bör den tid om ett år som bestäms i 5 § vara fyra år. Förslaget baserar sig på artikel 6 i konventionen. I dessa fall tillåts alltså marknadsföring av sorten i fyra år innan registrering söks, utan att marknadsföringen medför något hinder mot beviljande av rätten. Övergångsperioden för denna bestämmelse bör vara i kraft i ett år från det lagen trätt i kraft.

1.2. Lag om det privat- och offentligrättsliga skydd i Finland som en av Europeiska gemenskapen beviljad växtförädlarrätt medför

Enligt artikel 107 i förordningen om gemenskapens växtförädlarrätt skall medlemsstaterna vidta alla nödvändiga åtgärder för att säkerställa att de bestämmelser om överträdelse av växtförädlarrätten som ingår i den nationella lagstiftningen kan tillämpas också för att sanktionera överträdelser av gemenskapens växtförädlarrätt. För uppfyllande av denna skyldighet måste en lag om det skydd som gemenskapens växtförädlarrätt medför stiftas i Finland.

1.3. Lag om ändring av 7 § lagen om främjande av växtförädlingsverksamheten

Enligt lagen skall växtförädlingsavgift betalas till staten för utsäde som säljs i handeln. Avgiftens storlek bestäms i lagen. Statens frökontrollanstalt uppbär avgiften i samband med den avgift som anstalten uppbär för kontroll av utsädespartiet. I statsbudgeten

skall det årligen tas in ett förslagsanslag som motsvarar de växtförädlingsavgifter som beräknas inflyta. Av anslaget betalas till andra växtförädlare än statens växtförädlingsanstalt i växtförädlingsstöd ett belopp som motsvarar beloppet av avgifter för de sorter som förädlaren utvecklat.

Den del av de influtna växtförädlingsavgifterna som inte betalas till förädlarna används till forskning som främjar den inhemska växtförädlingen. Denna lag har karakteriserats som en offentligrättslig växtförädlarrätt. Växtförädlingsavgifterna har senast justerats genom en lag som gavs 1993 (1321/1993).

Växtförädlingsstöd kan enligt 7 § betalas också till utländska växtförädlare, förutsatt att de finländska växtförädlarna på basis av ömsesidighet har rätt att få motsvarande stöd i den utländska växtförädlarens hemland. Motsvarande offentligrättsliga växtförädlarrätt existerar bara i Norge och Sverige. Växtförädlingsavgifter har betalats till svenska och norska men också holländska växtförädlare. Ömsesidigheten har konstaterats genom diplomatisk skriftväxling.

I Finland odlas i någon mån också andra utländska växtförädlare sorter, och den växtförädlingsavgift som tas ut för dem betalas alltså inte till förädlaren på grund av att ömsesidighetskravet inte uppfylls. Beloppet av växtförädlingsavgifter som inflyter för dessa sorter är numera sammanlagt ca 60 000 mk årligen.

Med anledning av att finländska växtförädlare har möjlighet att få en på UPOV-konventionen baserad växtförädlarrätt i alla de länder för vilka förädlare sorter växtförädlingsavgift tas ut i Finland föreslås att det ovan nämnda kravet på reciprocitet slopas i fråga om betalningen av växtförädlingsavgift till utländska sortägare.

Till lagen föreslås bli fogad en bestämmelse enligt vilken vederbörande ministerium får besluta att växtförädlingsavgift som uppburits för en inhemska sort och som inte betalas till sortförädlaren får användas till arrangemang som stöder marknadsföringen av sorten, om detta skall anses förenligt med allmänt intresse. I Finland finns gamla oskyddade sorter som lämpar sig väl för konsumtion och som inte har tagits i produktion i en utsträckning som motsvarar deras bruksvärde eftersom förädlarna strävar efter att marknadsföra sina sortnyheter effektivt. Detta gäller exempelvis potatis.

2. Ikraftträdande

stadfästa.

Lagarna föreslås träda i kraft så snart som möjligt efter att de har antagits och blivit

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag

om ändring av lagen om växtförädlarrätt

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen den 21 augusti 1992 om växtförädlarrätt (789/1992) 2 och 8 §,
ändras 3 § 1 mom., 4 § 1 punkten, det inledande stycket i 5 §, 5 § 1 punkten, 6 och 12 §,
 18 § 1 mom., 21 §, rubriken för 5 kap., 23 § 1 mom., 27 § 1 mom. och 28 § samt
fogas till 3 § ett nytt 2 mom., varvid det nuvarande 2 mom. blir 3 mom., och till lagen
 nya 6 a - 6 e, 22 a, 31 a och 34 a § som följer:

3 §

Villkor som gäller förädlare

Växtförädlarrätt för en sort kan beviljas
 1) den som har förädlat sorten i Finland,
 2) en förädlare som är medborgare i en medlem i den internationella organisationen UPOV för skydd av nya växter, nedan unionen,

3) en förädlare som har ett registrerat verksamhetsställe inom territoriet till en medlem av unionen,

4) en förädlare som är medborgare i en medlem i Världshandelsorganisationen, nedan organisationen,

5) en förädlare som har ett registrerat verksamhetsställe inom territoriet till en medlem av organisationen,

6) den på vilken en i enlighet med 1—5 punkten beviljad rätt har övergått.

Bestämmelserna i 1 mom. gäller också den som ansöker om växtförädlarrätt och som har upptäckt en växtsort och vidareutvecklat den, liksom den som dennes rätt har övergått på.

4 §

Villkor som gäller sorter

Växtförädlarrätt kan endast beviljas för en sort

1) som kan skiljas tydligt från andra sorter som blivit kända innan ansökan lämnades in eller, om prioritet för ansökan har begärts, före det datum från vilket prioritet för ansökan begärs,

5 §

Nyhetskrav

Växtförädlarrätt får inte beviljas om förökningsmaterial eller skörd av sorten med sortägarens samtycke har sålts i det uttryckliga syftet att utnyttja sorten

1) i Finland under en längre tid än ett år innan ansökan lämnades in eller, om prioritet för ansökan har begärts, under en längre tid än ett år före det datum räknat från vilket prioritet för ansökan begärs,

6 §

Växtförädlarrättens innehåll

Andra än sortägaren får inte utan ägarens samtycke

1) producera förökningsmaterial av sorten,

2) bearbeta förökningsmaterial av sorten för förökningsändamål,

3) bjuda ut förökningsmaterial av sorten till försäljning,

4) sälja eller på något annat sätt marknadsföra förökningsmaterial av sorten,

5) exportera förökningsmaterial av sorten från Finland,

6) importera förökningsmaterial av sorten till Finland, och

7) lagra förökningsmaterial av sorten för något ovan nämnt ändamål.

Om sortägaren inte skäligen har kunnat utöva sin rätt beträffande förökningsmaterial, får ingen utan sortägarens samtycke utnyttja växter som omfattas av skyddet genom att vidta sådana åtgärder som nämns i 1 mom. med skörden av förökningsma-

teriolet, inbegripet hela växter och växtdelar.

6 a §

Växtförädlarrättens omfattning

Den rätt för sortägaren som bestäms i 6 § gäller också

1) växter som inte tydligt skiljer sig från registrerade sorter,

2) växtsorter som har framställts genom att en skyddad sort utnyttjats i väsentlig mån (*avledd sort*), om den avledda sorten själv inte är en avledd sort, och

3) växtsorter som kan framställas endast genom upprepad användning av en skyddad sort (*hybrider*).

6 b §

Inskränkningar av växtförädlarrätten

Växtförädlarrätten begränsar inte användningen av en sort

1) i åtgärder av privat natur och utan kommersiellt syfte,

2) i åtgärder som vidtas i experimentsyfte, eller

3) i åtgärder som vidtas i syfte att förädla eller upptäcka och utveckla andra sorter.

En jordbrukare har rätt att, under de förutsättningar om vilka bestäms i 6 c §, på sin egen lägenhet använda sådant utsäde av en sort som han framställt.

6 c §

Rätt till odling av en skyddad sort och skyldighet att betala ersättning för det

Jordbrukaren har rätt att mot ersättning till förökningsändamål använda på den egna lägenheten bärgad skörd av växter, frånsett hybrider, som omfattas av det rättsskydd som avses i denna lag. Denna rätt gäller odling endast av sorter av följande växtarter: havre, korn, råg, vete, rågvete, rybs, raps, oljelin, ärter, bondeböna, potatis och bovete.

Den ersättning som betalas skall vara betydligt mindre än den royalty som tas ut vid marknadsföring av förökningsmaterial av sorten. Ett avtal om beloppet av den skäligen ersättning som skall betalas till sortägaren

kan ingås mellan sortägaren och jordbrukaren eller mellan organisationer som representerar dem. Har inget avtal gjorts eller tillämpas det inte, är jordbrukaren skyldig att till sortägaren betala en ersättning som utgör 50 procent av den summa som tas ut vid marknadsföring av förökningsmaterial av sorten.

En jordbrukare som besitter en åkerareal som är mindre än 10 hektar har rätt att utan ersättning använda förökningsmaterial av en skyddad sort på det sätt som avses i 1 mom. Ersättning för odling av en skyddad potatis-sort skall i ett sådant fall dock betalas, om sorten odlas på mer än 2 hektar eller vid odling av tidig potatis under täckmaterial på mer än 1 hektar.

6 d §

Skyldighet att lämna uppgifter om odling av sorten

Jordbrukaren och den som bearbetar förökningsmaterial är skyldiga att på begäran lämna myndigheterna och sortägaren de uppgifter som behövs för att betalningsskyldigheten skall kunna konstateras.

6 e §

Konsumtion av växtförädlarrätten

Växtförädlarrätten gäller inte åtgärder som hänför sig till sådant material av en skyddad sort eller av växter som avses i 6 a § vilket genom ägarens försorg eller med ägarens samtycke har sålts eller annars marknadsförts i någon stat som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, om inte dessa åtgärder vidtas

1) i syfte att föröka sorten, eller

2) i syfte att exportera sorten till ett tredje land som inte skyddar sorter av det växtsläkte eller den växtart dit sorten hör, utom ifall det exporterade materialet är avsett för slutlig förbrukning.

Med material av sorten avses i 1 mom.

1) alla slag av förökningsmaterial av sorten,

2) skörd som bärgats på en odling av sorten, hela växter och växtdelar, och

3) alla produkter som framställs direkt av den bärgade skörden.

12 §

Prioritetstid

Ifall sortägaren tidigare har ansökt om växtförädlarrätt inom någon unionsmedlems territorium skall registreringsansökan, om den görs inom tolv månader från den dag då den tidigare ansökan lämnades in (*prioritetstid*), anses ha blivit gjord samtidigt i Finland.

18 §

Undersökning av sort

Registermyndigheten skall se till att sorten undersöks, om inte detta av särskilda skäl skall anses onödigt.

5 kap.

Växtförädlarrättens giltighet samt användning och ändring av sortnamn

21 §

Giltighetstid

Växtförädlarrätten gäller från den dag då registermyndigheten har beslutat att sorten kan införas i registret. Rätten kan genom betalning av årsavgifter hållas i kraft i 25 år från ingången av året efter det då beslutet fattades. I fråga om potatis, träd och vin är tiden dock 30 år.

22 a §

Upphävande och ändring av sortnamn

Registermyndigheten skall upphäva ett registrerat sortnamn

- 1) om sortnamnet har registrerats i strid med denna lag och hindret mot registrering kvarstår,
- 2) om ägaren så yrkar och anger ett lagligt skäl till detta, eller
- 3) om ägaren eller någon annan visar upp ett domstolsbeslut som förbjuder att namnet används om sorten.

Registermyndigheten skall underrätta ägaren om kravet på att upphäva benämningen och uppmana ägaren att lämna in ett nytt

namnförslag inom 30 dagar efter det att ägaren har fått del av yrkandet. Om sorten inte längre är skyddad kan registermyndigheten själv föreslå ett nytt namn.

Förslaget till nytt namn skall prövas och publiceras på det sätt som bestäms i förordningen om växtförädlarrätt (907/1992). Det nya namnet skall registreras och publiceras efter att det har godkänts. Samtidigt skall det tidigare namnet upphävas.

23 §

Licens

Om sortägaren har gett någon annan tillstånd att utnyttja en registrerad sort (*licens*), får denne överlåta sin rätt vidare endast om detta har avtalats.

27 §

Ogiltigförklaring

Domstolen skall förklara en växtförädlarrätt ogiltig, om följande gäller på ansökningdagen eller, ifall sortägaren har beviljats prioritet enligt 12 §, på den dag räknat från vilken prioritet har getts

1) de villkor som gäller sortens särskiljbarhet eller nyhet har inte uppfyllts,

2) de villkor som gäller enhetlighet eller stabilitet har inte uppfyllts, förutsatt att registreringen av sorten till väsentliga delar har baserat sig på uppgifter som sökanden har lämnat,

3) Europeiska gemenskapens växtförädlarrätt har beviljats för växtsorten, eller

4) som ägare till växtsorten har registrerats en person som inte är berättigad till det, och det har inte visats för registermyndigheten att någon annan än sökanden har bättre rätt till sorten.

28 §

Förverkande

Registermyndigheten förklarar växtförädlarrätten förverkad, om

- 1) sortägaren inte förmår framställa sådant förökningsmaterial av sorten vars kännetecknen motsvarar kännetecknen för den registrerade sorten,

2) sortägaren inte på uppmaning av registermyndigheten tillhandahåller förökningmaterial av sorten, handlingar och andra upplysningar som behövs för konstaterande av att sorten bibehålls på behörigt sätt eller sortägaren inte tillåter granskning av de åtgärder som vidtagits för bibehållande av sorten, eller

3) sortnamnet har upphävts efter att rätten beviljats och sortägaren inte föreslår något nytt godtagbart sortnamn.

31 a §

Jordbrukarens ersättningskyldighet i vissa fall

En jordbrukare som försummar den skyldighet om vilken bestäms i 6 c § är skyldig att betala ersättning. Ersättningens storlek bestäms i enlighet med bestämmelserna om Europeiska gemenskapens växtförädlarrätt.

34 a §

Underlåtenhet att iaktta skyldigheten att lämna uppgifter om odling av sorten

Jordbrukaren och den som bearbetar förökningmaterial skall, om de uppsåtligen eller av oaktsamhet försummar den skyldighet om vilken bestäms i 6 d §, för underlåtenhet att lämna uppgifter om odling av sorten dömas till böter.

Denna lag träder i kraft den 199 .

Denna lag tillämpas också på sorter som är registrerade när lagen träder i kraft eller

som registreras på basis av ansökningar vilka har gjorts före ikraftträdandet, om inte något annat bestäms nedan.

Registreringsansökningar som har kunnat göras innan denna lag trätt i kraft skall behandlas och avgöras i enlighet med de bestämmelser som är gällande när denna lag träder i kraft.

Denna lag tillämpas inte på åtgärder som har vidtagits eller avtal som har ingåtts innan lagen trätt i kraft.

Bestämmelsen i 6 e § 1 mom. 2 punkten gäller inte växtmaterial som har släppts ut på marknaden innan denna lag trätt i kraft.

Frågor om upphävande av en sort som registrerats innan lagen trätt i kraft skall avgöras i enlighet med de bestämmelser som är gällande när denna lag träder i kraft.

Den som innan lagen trätt i kraft har börjat använda växtmaterial på ett sätt som enligt den tidigare lagen inte krävde rättsinnehavarens samtycke får fortsätta med sin planerade verksamhet i nödvändig och sedvanlig omfattning, dock i högst fem år från ikraftträdandet. Samma rätt tillkommer den som har vidtagit väsentliga förberedelser för utnyttjande av en sort.

En jordbrukare som när denna lag träder i kraft har utnyttjat utsäde av en skyddad sort på det sätt som avses i 6 c § får fortsätta att utnyttja sorten utan att betala den ersättning som avses i lagrummet, dock högst under de två växtperioder som följer på ikraftträdandet.

Om en ansökan gäller en sort som hör till en art för vilken rätten inte kunde beviljas tidigare, och om ansökan görs inom ett år efter att lagen trätt i kraft, är den tid som bestäms i 5 § fyra år i stället för ett år.

2.**Lag**

om det privat- och offentligrättsliga skydd som en av Europeiska gemenskapen beviljad växtförädlarrätt har i Finland

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §
Europeiska gemenskapens växtförädlarrätt
medför sådant privat- och offentligrättsligt
skydd för sortägaren om vilket bestäms i

lagen om växtförädlarrätt (789/1992).

2 §
Denna lag träder i kraft den

199 .

3.

Lag**om ändring av 7 § lagen om främjande av växtförädlingsverksamheten**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen den 8 december 1977 om främjande av växtförädlingsverksamheten (896/1977) 7 § 1 och 2 mom., sådana de lyder i lag 1321/1993, som följer:

7 §

Av det anslag som nämns i 6 § 1 mom. betalas till andra växtförädlare än Växtförädlingsanstalten i växtförädlingsstöd ett belopp som motsvarar beloppet av de avgifter som tagits ut för de växtsorter som förädlaren utvecklat. Växtförädlingsstöd betalas också till utländska växtförädlare.

Den del av anslaget som inte används enligt 1 mom. används till främjande av den inhemska växtförädlingsverksamheten och

till forskning i anslutning därtill. Vederbörande ministerium får besluta att växtförädlingsavgift som tagits ut för en inhemsk sort och som inte betalas till sortförädlaren får användas till arrangemang som stöder marknadsföringen av sorten, om detta skall anses vara förenligt med allmänt intresse.

Denna lag träder i kraft den 199 .

Helsingfors den 30 oktober 1998

Republikens President

MARTTI AHTISAARI

Jord- och skogsbruksminister *Kalevi Hemilä*

1.

Lag**om ändring av lagen om växtförädlarrätt**

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen den 21 augusti 1992 om växtförädlarrätt (789/1992) 2 och 8 §,
ändras 3 § 1 mom., 4 § 1 punkten, det inledande stycket i 5 §, 5 § 1 punkten, 6 och 12 §,
 18 § 1 mom., 21 §, rubriken för 5 kap., 23 § 1 mom., 27 § 1 mom. och 28 § samt
fogas till 3 § ett nytt 2 mom., varvid det nuvarande 2 mom. blir 3 mom., och till lagen
 nya 6 a—6 e, 22 a, 31 a och 34 a § som följer:

Gällande lydelse

2 §

Tillämpningsområde

Växtförädlarrätt kan beviljas för en växtsort som hör till ett växtsläkte eller en växtart vars odling eller import kan ha kommersiell betydelse i Finland.

Genom förordning stadgas närmare om de växtsläkten eller växtarter för vilkas sorter växtförädlarrätt kan beviljas.

Föreslagen lydelse

2 §

(upphävs)

3 §

Villkor som gäller förädlare

Växtförädlarrätt för en sort kan beviljas

1) den som har förädlat sorten i Finland eller den till vilken förädlarens rätt har övergått, eller

2) en förädlare som är medborgare i ett land vilket är medlem i den internationella organisationen UPOV för skydd av nya växtsorter, nedan unionen, eller den till vilken förädlarens rätt har övergått.

1) den som har förädlat sorten i Finland,

2) en förädlare som är medborgare i en medlem i den internationella organisationen UPOV för skydd av nya växtsorter, nedan unionen,

3) en förädlare som har ett registrerat verksamhetsställe inom territoriet till en medlem av unionen,

4) en förädlare som är medborgare i en medlem i Världshandelsorganisationen, nedan organisationen,

5) en förädlare som har ett registrerat verksamhetsställe inom territoriet till en medlem av organisationen,

6) den på vilken en i enlighet med 1—5 punkten beviljad rätt har övergått.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

Bestämmelserna i 1 mom. gäller också den som ansöker om växtförädlarrätt och som har upptäckt en växtsort och vidareutvecklat den, liksom den som dennes rätt har övergått på.

4 §

Villkor som gäller sorter

Växtförädlarrätt kan endast beviljas för en
sort

1) som genom minst ett viktigt kännetecken kan skiljas tydligt från andra sorter som blivit kända innan ansökan lämnades in,

1) som kan skiljas tydligt från andra sorter som blivit kända innan ansökan lämnades in eller, om prioritet för ansökan har begärts, före det datum från vilket prioritet för ansökan begärs,

5 §

Nyhetskrav

Växtförädlarrätt får inte beviljas om odlingsmaterial av sorten med sortägarens samtycke har bjudits ut eller marknadsförts

1) i Finland innan ansökan lämnades in,

Växtförädlarrätt får inte beviljas om förökningsmaterial eller skörd av sorten med sortägarens samtycke har sålts i det uttryckliga syftet att utnyttja sorten

1) i Finland under en längre tid än ett år innan ansökan lämnades in eller, om prioritet för ansökan har begärts, under en längre tid än ett år före det datum räknat från vilket prioritet för ansökan begärs,

6 §

Skyddade sorter

Växtförädlarrätten innebär att andra än sortägaren inte utan ägarens samtycke yrkesmässigt får utnyttja sorten genom att

- 1) framställa eller importera sortmaterial för användning som förökningsmaterial eller
- 2) bjuda ut eller på annat sätt marknadsföra sortens förökningsmaterial.

6 §

Växtförädlarrättens innehåll

Andra än sortägaren får inte utan ägarens samtycke

- 1) producera förökningsmaterial av sorten,
- 2) bearbeta förökningsmaterial av sorten för förökningsändamål,
- 3) bjuda ut förökningsmaterial av sorten till försäljning,
- 4) sälja eller på något annat sätt marknadsföra förökningsmaterial av sorten,

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

5) exportera förökningsmaterial av sorten från Finland,

6) importera förökningsmaterial av sorten till Finland, och

7) lagra förökningsmaterial av sorten för något ovan nämnt ändamål.

Om sortägaren inte skäligen har kunnat utöva sin rätt beträffande förökningsmaterialet, får ingen utan sortägarens samtycke utnyttja växter som omfattas av skyddet genom att vidta sådana åtgärder som nämns i 1 mom. med skörden av förökningsmaterialet, inbegripet hela växter och växtdelar.

6 a §

Växtförädlarrättens omfattning

Den rätt för sortägaren som bestäms i 6 § gäller också

1) växter som inte tydligt skiljer sig från registrerade sorter,

2) växtsorter som har framställts genom att en skyddad sort utnyttjats i väsentlig mån (avledd sort), om den avledda sorten själv inte är en avledd sort, och

3) växtsorter som kan framställas endast genom upprepad användning av en skyddad sort (hybrider).

6 b §

Inskränkningar av växtförädlarrätten

Växtförädlarrätten begränsar inte användningen av en sort

1) i åtgärder av privat natur och utan kommersiellt syfte,

2) i åtgärder som vidtas i experimentsyfte, eller

3) i åtgärder som vidtas i syfte att förädla eller upptäcka och utveckla andra sorter.

En jordbrukare har rätt att, under de förutsättningar om vilka bestäms i 6 c §, på sin egen lägenhet använda sådant utsäde av en sort som han framställt.

6 c §

Rätt till odling av en skyddad sort och skyldighet att betala ersättning för det

Jordbrukaren har rätt att mot ersättning till

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

förökningsändamål använda på den egna lägenheten bärgad skörd av växter, fränsett hybrider, som omfattas av det rättsskydd som avses i denna lag. Denna rätt gäller odling endast av sorter av följande växtarter: havre, korn, råg, vete, rågvete, rybs, raps, oljelin, ärter, bondböna, potatis och bovete.

Den ersättning som betalas skall vara betydligt mindre än den royalty som tas ut vid marknadsföring av förökningsmaterial av sorten. Ett avtal om beloppet av den skäligen ersättning som skall betalas till sortägaren kan ingås mellan sortägaren och jordbrukaren eller mellan organisationer som representerar dem. Har inget avtal gjorts eller tillämpas det inte, är jordbrukaren skyldig att till sortägaren betala en ersättning som utgör 50 procent av den summa som tas ut vid marknadsföring av förökningsmaterial av sorten.

En jordbrukare som besitter en åkerareal som är mindre än 10 hektar har rätt att utan ersättning använda förökningsmaterial av en skyddad sort på det sätt som avses i 1 mom. Ersättning för odling av en skyddad potatis-sort skall i ett sådant fall dock betalas, om sorten odlas på mer än 2 hektar eller vid odling av tidig potatis under täckmaterial på mer än 1 hektar.

6 d §

Skyldighet att lämna uppgifter om odling av sorten

Jordbrukaren och den som bearbetar förökningsmaterial är skyldiga att på begäran lämna myndigheterna och sortägaren de uppgifter som behövs för att betalningsskyldigheten skall kunna konstateras.

6 e §

Konsumtion av växtförädlarrätten

Växtförädlarrätten gäller inte åtgärder som hänför sig till sådant material av en skyddad sort eller av växter som avses i 6 a § vilket genom ägarens försorg eller med ägarens samtycke har sålts eller annars marknadsförts i någon stat som hör till Europeiska

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

ekonomiska samarbetsområdet, om inte dessa åtgärder vidtas

*1) i syfte att föröka sorten, eller
2) i syfte att exportera sorten till ett tredje land som inte skyddar sorter av det växtsläkte eller den växtart dit sorten hör, utom ifall det exporterade materialet är avsett för slutlig förbrukning.*

Med material av sorten avses i 1 mom.

1) alla slag av förökningsmaterial av sorten,

2) skörd som bärgats på en odling av sorten, hela växter och växtdelar, och

3) alla produkter som framställs direkt av den bärgade skörden.

8 §

8 §

Användning av sort vid förädlingsarbete

(upphävs)

Sortägarens samtycke behövs inte när en skyddad sort används för förädling av nya sorter.

Sortägarens samtycke behövs dock för åtgärder enligt 6 §, om

1) det är fråga om en sort som har framställts genom att en skyddad sort utnyttjas i väsentlig mån (härledd sort), utom när den skyddade sorten själv är en härledd sort,

2) det är fråga om en sort som inte kan skiljas tydligt från en skyddad sort, eller om

3) upprepad användning av förökningsmaterial av en skyddad sort behövs för kommersiell produktion av en annan sort.

12 §

Prioritetstid

Om sortägaren tidigare har ansökt om växtförädlarrätt i någon av medlemsstaterna i unionen skall registreringsansökan, om den görs inom tolv månader efter att den tidigare ansökan lämnats in (*prioritetstid*), anses ha blivit gjord samtidigt i Finland.

Ifall sortägaren tidigare har ansökt om växtförädlarrätt inom någon unionsmedlems territorium skall registreringsansökan, om den görs inom tolv månader från den dag då den tidigare ansökan lämnades in (*prioritetstid*), anses ha blivit gjord samtidigt i Finland.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

18 §

Undersökning av sort

Registermyndigheten skall anordna undersökning av en sorts växtmaterial. Undersökningen kan utföras endast delvis eller behöver inte alls utföras, om sorten tidigare har undersökts officiellt.

Registermyndigheten skall *se till att sorten undersöks, om inte detta av särskilda skäl skall anses onödigt.*

5 kap.

Växtförädlarrättens giltighet och användning av sortnamn

21 §

Giltighetstid

Växtförädlarrätten gäller från den dag då registermyndigheten har beslutat att sorten kan införas i registret. Rätten kan genom betalning av årsavgifter hållas i kraft i 20 år räknat från ingången av året efter det då beslutet fattades.

5 kap.

Växtförädlarrättens giltighet *samt* användning *och ändring* av sortnamn

22 a §

Upphävande och ändring av sortnamn

Registermyndigheten skall upphäva ett registrerat sortnamn

1) om sortnamnet har registrerats i strid med denna lag och hindret mot registrering kvarstår,

2) om ägaren så yrkar och anger ett lagligt skäl till detta, eller

3) om ägaren eller någon annan visar upp ett domstolsbeslut som förbjuder att namnet används om sorten.

Registermyndigheten skall underrätta ägaren om kravet på att upphäva benämningen och uppmana ägaren att lämna in ett nytt namnförslag inom 30 dagar efter det att ägaren har fått del av yrkandet. Om sorten inte längre är skyddad kan registermyndigheten själv föreslå ett nytt namn.

Förslaget till nytt namn skall prövas och publiceras på det sätt som bestäms i förordningen om växtförädlarrätt (907/1992). Det

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

nya namnet skall registreras och publiceras efter att det har godkänts. Samtidigt skall det tidigare namnet upphävas.

23 §

Licens

Om sortägaren har gett någon annan tillstånd att *yrkesmässigt* utnyttja en registrerad sort (*licens*), får denne överlåta sin rätt vidare endast om detta har avtalats.

Om sortägaren har gett någon annan tillstånd att utnyttja en registrerad sort (*licens*), får denne överlåta sin rätt vidare endast om detta har avtalats.

27 §

Ogiltigförklaring

Domstolen skall förklara en växtförädlarrätt ogiltig, om de förutsättningar som i 2 och 3 §§, 4 § 1 punkten eller 5 § stadgas för beviljande av förädlarrätt saknas.

Domstolen skall förklara en växtförädlarrätt ogiltig, om *följande gäller på ansökningsdagen eller, ifall sortägaren har beviljats prioritet enligt 12 §, på den dag räknat från vilken prioritet har getts*

1) *de villkor som gäller sortens särskiljbarhet eller nyhet har inte uppfyllts,*

2) *de villkor som gäller enhetlighet eller stabilitet har inte uppfyllts, förutsatt att registreringen av sorten till väsentliga delar har baserat sig på uppgifter som sökanden har lämnat,*

3) *Europeiska gemenskapens växtförädlarrätt har beviljats för växtsorten, eller*

4) *som ägare till växtsorten har registrerats en person som inte är berättigad till det, och det har inte visats för registermyndigheten att någon annan än sökanden har bättre rätt till sorten.*

28 §

Förverkande

Registermyndigheten förklarar växtförädlarrätten förverkad, om

1) sortägaren inte förmår framställa sådant förökningsmaterial av sorten vars kännetecken motsvarar kännetecknen för den registrerade sorten, *eller*

2) sortägaren inte på uppmaning av registermyndigheten tillhandahåller förökningsmaterial av sorten, handlingar och and-

1) sortägaren inte förmår framställa sådant förökningsmaterial av sorten vars kännetecken motsvarar kännetecknen för den registrerade sorten,

2) sortägaren inte på uppmaning av registermyndigheten tillhandahåller förökningsmaterial av sorten, handlingar och and-

Gällande lydelse

ra upplysningar som behövs för konstaterande av att sorten bibehålls på behörigt sätt eller sortägaren inte tillåter granskning av de åtgärder som vidtagits för bibehållande av sorten.

Föreslagen lydelse

ra upplysningar som behövs för konstaterande av att sorten bibehålls på behörigt sätt eller sortägaren inte tillåter granskning av de åtgärder som vidtagits för bibehållande av sorten, *eller*

3) *sortnamnet har upphävts efter att rätten beviljats och sortägaren inte föreslår något nytt godtagbart sortnamn.*

*31 a §**Jordbrukarens ersättningskyldighet i vissa fall*

En jordbrukare som försummar den skyldighet om vilken bestäms i 6 c § är skyldig att betala ersättning. Ersättningens storlek bestäms i enlighet med bestämmelserna om Europeiska gemenskapens växtförädlarrätt.

*34 a §**Underlåtenhet att iaktta skyldigheten att lämna uppgifter om odling av sorten*

Jordbrukaren och den som bearbetar förökningsmaterial skall, om de uppsåtligen eller av oaktsamhet försummar den skyldighet om vilken bestäms i 6 d §, för underlåtenhet att lämna uppgifter om odling av sorten dömas till böter.

Denna lag träder i kraft den 199 .

Denna lag tillämpas också på sorter som är registrerade när lagen träder i kraft eller som registreras på basis av ansökningar vilka har gjorts före ikraftträdandet, om inte något annat bestäms nedan.

Registreringsansökningar som har kungjorts innan denna lag trätt i kraft skall behandlas och avgöras i enlighet med de bestämmelser som är gällande när denna lag träder i kraft.

Denna lag tillämpas inte på åtgärder som har vidtagits eller avtal som har ingåtts innan lagen trätt i kraft.

Bestämmelsen i 6 e § 1 mom. 2 punkten gäller inte växtmaterial som har släppts ut på marknaden innan denna lag trätt i kraft.

Frågor om upphävande av en sort som registrerats innan lagen trätt i kraft skall avgöras i enlighet med de bestämmelser som är gällande när denna lag träder i kraft.

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

Den som innan lagen trätt i kraft har börjat använda växtmaterial på ett sätt som enligt den tidigare lagen inte krävde rättsinnehavarens samtycke får fortsätta med sin planerade verksamhet i nödvändig och sedvanlig omfattning, dock i högst fem år från ikraftträdandet. Samma rätt tillkommer den som har vidtagit väsentliga förberedelser för utnyttjande av en sort.

En jordbrukare som när denna lag träder i kraft har utnyttjat utsäde av en skyddad sort på det sätt som avses i 6 c § får fortsätta att utnyttja sorten utan att betala den ersättning som avses i lagrummet, dock högst under de två växtperioder som följer på ikraftträdandet.

Om en ansökan gäller en sort som hör till en art för vilken rätten inte kunde beviljas tidigare, och om ansökan görs inom ett år efter att lagen trätt i kraft, är den tid som bestäms i 5 § fyra år i stället för ett år.

3.

Lag**om ändring av 7 § lagen om främjande av växtförädlingsverksamheten**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 8 december 1977 om främjande av växtförädlingsverksamheten
(896/1977) 7 § 1 och 2 mom., sådana de lyder i lag 1321/1993, som följer:

Gällande lydelse

7 §

Av det som nämns i 6 § 1 mom. betalas till andra växtförädlare än Växtförädlingsanstalten i växtförädlingsstöd ett belopp som motsvarar beloppet av de avgifter som burits upp för de växtsorter som förädlaren utvecklat. Växtförädlingsstöd kan även betalas till en utländsk växtförädlare under förutsättning att finska växtförädlare på basis av ömsesidighet har rätt att få motsvarande stöd i den utländska växtförädlarens hemland.

Den del av anslaget som inte används enligt 1 mom. används till främjande av den inhemska växtförädlingsverksamheten och till forskning i anslutning därtill.

Föreslagen lydelse

7 §

Av det anslag som nämns i 6 § 1 mom. betalas till andra växtförädlare än Växtförädlingsanstalten i växtförädlingsstöd ett belopp som motsvarar beloppet av de avgifter som tagits ut för de växtsorter som förädlaren utvecklat. Växtförädlingsstöd betalas också till utländska växtförädlare.

Den del av anslaget som inte används enligt 1 mom. används till främjande av den inhemska växtförädlingsverksamheten och till forskning i anslutning därtill. Vederbörande ministerium får besluta att växtförädlingsavgift som tagits ut för en inhemska sort och som inte betalas till sortförädlaren får användas till arrangemang som stöder marknadsföringen av sorten, om detta skall anses vara förenligt med allmänt intresse.

Denna lag träder i kraft den 199 .